

LANDSCHAPPELIJKE INPASSING

GAESTDYK 51 TJERKGAAST

P000593
16 mei 2022

BügelHajema
Plek voor ideeën

1

2

INHOUD

1. Inleiding	5
2. Gebiedsbeschrijving	7
3. Ontstaansgeschiedenis	9
4. Ruimtelijke analyse	11
5. Landschappelijke inpassing	15

Colofon	18

Separate bijlage

Schets landschappelijke inpassing toetstingskader op schaal 1:500

Schets landschappelijke inpassing toekomstscenario op 1:500

1. Aanzicht vanaf Gaestdyk 62 richting de polders in het Lage Midden met aan de rechterzijde het plangebied (Bron: GoogleMaps).
2. Aanzicht richting polder vanaf kruising Gaestdyk en De Koai (Bron: GoogleMaps).

1. INLEIDING

1.1 Aanleiding

Het perceel aan Gaestdyk 51 te Tjerkgaast heeft een agrarische bestemming. De eigenaren hebben als wens om hier te gaan wonen in combinatie met recreatieve activiteiten op kleine schaal. De recreatieve activiteiten zijn o.a. een theeschenkerij/theetuin, een camping en een Bêd & Brochje. Het bijbehorende gebouw (naast de singel) wordt gebruikt als receptie. De stelpboerderij is in deze situatie ook deels ingedeeld ten behoeve van drie bêt & brochje-ruimtes (bed & breakfast). Een logiesruimte biedt ruimte tot vier logies. De aanwezige karakteristieke bebouwing blijft behouden. De wijziging van agrarisch naar wonen met recreatie biedt een kans voor kwaliteitsverbetering van het bebouwingslint.

Deze ontwikkeling is op grond van de bestemmingsregels uit het geldende bestemmingsplan 'Buitengebied Noord – 2017' van de gemeente De Fryske Marren niet direct realiseerbaar. In de huidige situatie heeft het perceel de bestemming agrarisch en binnen deze bestemming is het gebruiken van de gronden voor een reguliere woonfunctie niet toegestaan. De gemeente De Fryske Marren is bereid om planologische medewerking te verlenen en stelt voor om de wijzigingsbevoegdheid toe te passen. Volgens de wijzigingsbevoegdheid uit artikel 3.8.9. van het bestemmingsplan Buitengebied Noord - 2017 kan de agrarische bestemming gewijzigd worden naar de bestemming 'Wonen - Voormalig boerderij'. De beoogde recreatieve activiteiten zijn zowel binnen de agrarische bestemming als de toekomstige woonbestemming onder voorwaarden bij recht toegestaan.

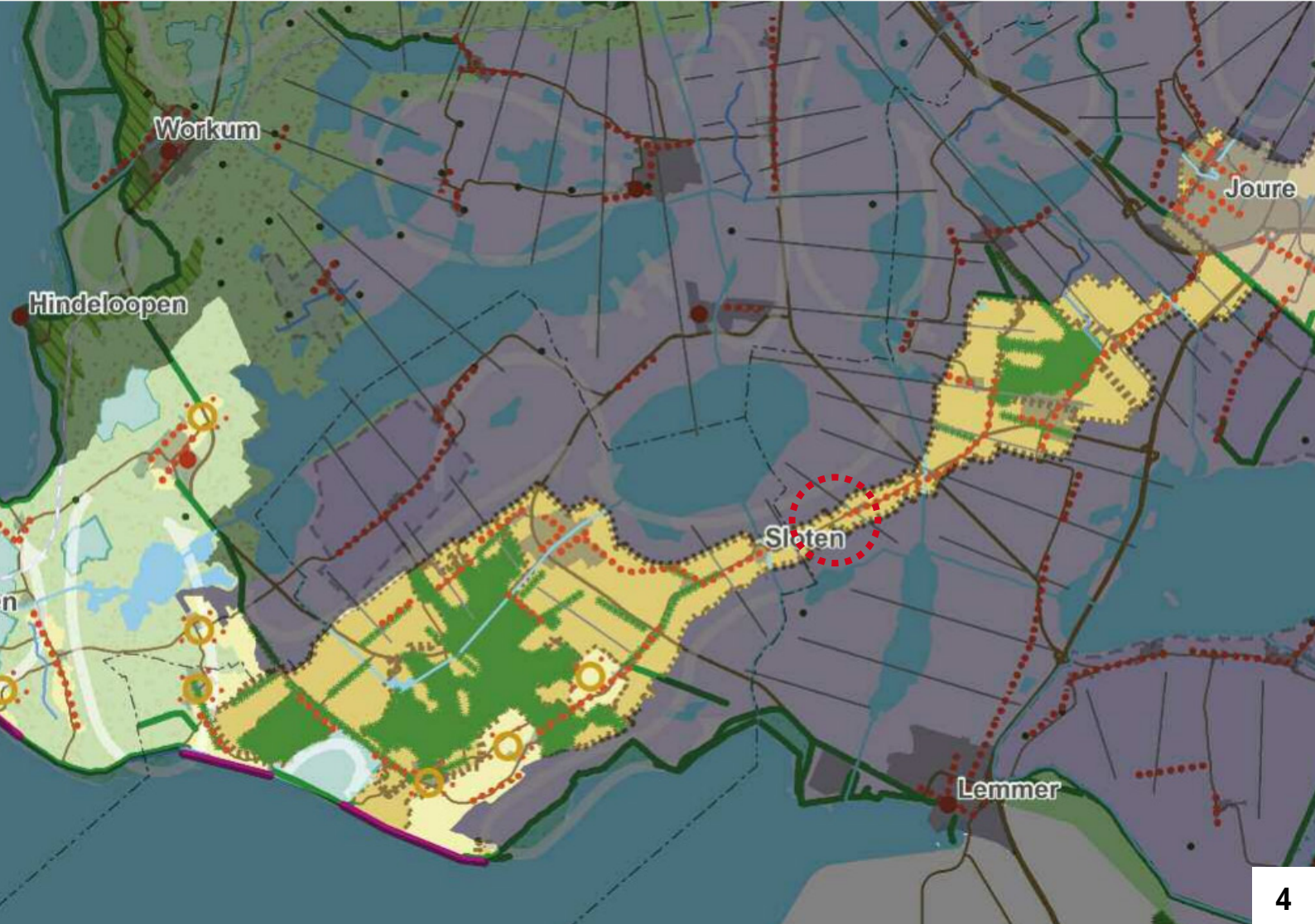
Vanuit de kaders van het bestemmingsplan moet er met het volgende rekening gehouden worden:

- de oppervlakte van het sanitair gebouw bedraagt maximaal 50 m²;
- de oppervlakte van de camping bedraagt minimaal 5000m² met maximaal 15 kampeerplekken;
- de bestaande karakteristieke bebouwing blijft behouden, waarbij zorgvuldig met het bodemarchief en met het monumentale/beeldbepalende karakter van oude boerderijen en bijbehorende bouwwerken wordt omgegaan;
- Het schuurgedeelte van de stelpboerderij wordt gedeeltelijk intern verbouwd om er drie bêt en brochje-ruimtes te realiseren. De voormalige stelpboerderij blijft intact.

Voorliggend document laat zien dat een nieuwe invulling van het erf mogelijk is met behoud van de bestaande kwaliteiten vanuit het landschap.

1.2 Leeswijzer

Hoofdstuk 1 bestaat uit een algemene inleiding. Het tweede hoofdstuk beschrijft het landschapstype van het plangebied. Hoofdstuk drie gaat in op de ontstaansgeschiedenis van de plek, waarna hoofdstuk 4 een beknopte ruimtelijke analyse geeft. Op basis van het ruimtelijk onderzoek wordt in hoofdstuk 5 een passende landschappelijk inpassingsschets voorgesteld.

2. GEBIEDSBESCHRIJVING

Gaasterland

Het plangebied is gelegen op een smalle stuwwalrug in Gaasterland (afbeelding 4). Gaasterland ontleent zijn naam aan deze zandige hoogten: 'gaast' of 'geest'. Het lintdorp Tjerkgaast wordt omringd door meren (o.a. het Slotenmeer en Grote Brekken), (klei op) veen- en laagveengebieden. Het is een stuwallandschap van keileemruggen en dekzand (afbeelding 5). Het stuwallandschap kenmerkt zich door de zeer karakteristieke, ruimtelijke structuur door de afwisseling tussen hoger gelegen beboste delen en de lager gelegen open delen.

Tijdens de voorlaatste ijstijd (Saalien) heeft het landijs de keileemopduikingen opgestuwd en vormen ruggen tot plaatselijk twaalf meter boven NAP. Gaasterland is uniek in Fryslân door dit macoreliëf en het contrast met de relatief vlakke meren, laagveen- en kleigebieden. Het plangebied is nu als het ware een 'zandeiland' omringd door meren en (klei op) veengebieden.

Kernkwaliteiten stuwallandschap

Vanuit de structuurvisie 2014 Grutsk op 'e Romte zijn de kernkwaliteiten beschreven en ambities onderbouwd. Hieronder staan de kwaliteiten welke van toepassing zijn op het plangebied:

- het zicht vanaf de stuwwal op het Merengebied zoveel mogelijk behouden of versterken door het open te houden, zodat het contrast tussen de hoge, besloten stuwwal en het lager gelegen, open Merengebied beleefbaar blijft;
- behoud van het specifieke karakter van het stuwallandschap met het achterliggende open veenweidegebied;
- het zichtbaar en beleefbaar houden en het versterken van de kenmerkende bebouwingspatronen, afwisseling in maat en schaal, reliëf en de open ruimtes in en rond de dorpen.
- De verkaveling die vanuit de stuwwal doorloopt in opstreckende verkavelingsstructuren richting het laagveengebied.

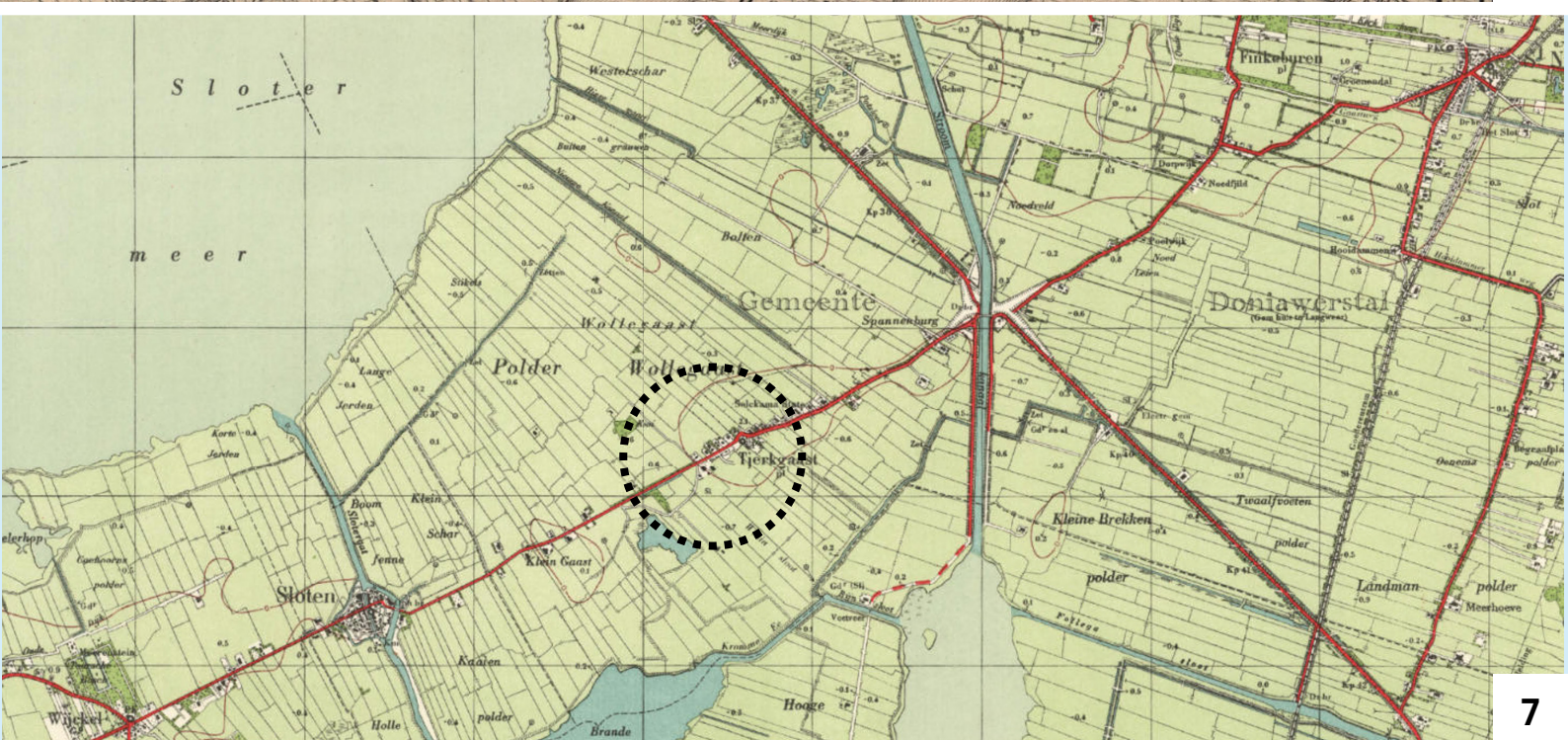
Conclusie

De beslotenheid van de stuwwal behouden en versterken. Belangrijk om het zicht vanaf de stuwwal op het Merengebied en het Lage Midden zoveel mogelijk behouden of versterken door het open te houden zodat het contrast tussen de hoge, besloten stuwwal en het lager gelegen, open veenweidegebied beleefbaar blijft. Daarnaast is de opstreckende verkaveling het vertrekpunt bij ruimtelijke inrichting.

4. Uitsnede kaart landschapstypen deelgebied Gaasterland (Bron: Grutsk op 'e Romte).
5. Uitsnede landschapstypenkaart Tjerkgaast (Bron: Landschapstypenkaart Provincie Friesland) / (www.fryslan.maps.arcgis.com).

6

7

8

3. ONTSTAANGESCHIEDENIS

Inleiding

Voor de ontwikkeling van het plangebied is relevant om te weten hoe het gebied zich heeft ontwikkeld in de loop der jaren. Op deze manier komen ruimtelijke eigenschappen naar voren die typisch zijn voor dit plangebied.

1900

Op de kaart van 1900 (afbeelding 6) is het plangebied bebouwd in het dorp Tjerkgaast. De dorplinten Sloten, Tjerkgaast en Finkeburen maken onderdeel uit van de smalle stuwwalrug. Naast de stuwwalrug zie je veel opstreckende verkavelingsstructuren in het laagveengebied. Vanaf de 17e eeuw is veenwinning op grotere schaal toegepast. Door deze winning onstonden op plekken uitgestrekte plassen en vergraven land in het plangebied zoals Slotermeer, Groote Brekken en Brandemar.

1950

Op de kaart van 1950 (afbeelding 7) zie je op de essen Wijckel en Sint Nicolaasga grote en kleine bossen zichtbaar op de stuwwal. De boscomplexen behoren vaak tot een landgoed. Tussen Wijckel en Sint Nicolaasga geven de dorpslinten met groene enclaves van lanen en erfbeplanting een afwisselend beeld met de open doorzichten richting het lager gelegen veenweidegebieden en meren. Daarnaast is het Prinses Margrietkanaal gegraven en is er een verbinding gemaakt met de meren Groote Brekken en de Kûfurd (Koevordermeer).

1990

Op de kaart van 1990 (afbeelding 8) is het dorplint Tjerkgaast uitgebreid met woningen langs de Gaestdyk. De erven op de stuwwal zijn allen gesitueerd aan de weg Gaestdyk en de achtererven zijn gericht op het laagveengebied. Door schaalvergroting en ruilverkavelingen is het landschap grotendeels veranderd in de lager gelegen veenweidegebieden. Opvallend aan het laagveengebied zijn de grootchalige open ruimten begrensd door bebouwings- en beplantingslinten langs wegen.

2020

Op de kaart 2020 (afbeelding 9) zie je dat in de afgelopen 30 jaar langs de Gaestdyk weinig woningen zijn gebouwd. Verder zie je langs wegen schaalvergroting van agrarische bedrijven zichtbaar.

Conclusie

Het agrarische perceel bestaat al minstens honderd jaar. Het plangebied is gelegen op een smalle stuwwalrug tussen de open veenweidegebieden. Dit zorgt voor een afwisselend beeld van een besloten dorpslint en open doorzichten richting het laagveengebied. Het advies om deze waarden zoveel mogelijk te respecteren en handhaven.

6. Topografische kaart 1900
(Bron: www.topotijdreis.nl).
7. Topografische kaart 1950
(Bron: www.topotijdreis.nl).
8. Topografische kaart 2000
(Bron: www.topotijdreis.nl).
9. Topografische kaart 2020
(Bron: www.topotijdreis.nl).

Stuwwallandschap

LEGENDA

- Stolpboerderijen
- Bebouwing
- Agrarische bebouwing
- Erf met beplanting
- Bomenlanen
- Bos
- Sloten in verkavelingsrichting
- Huidige inrit
- Plangebied

N

4. RUIMTELIJKE ANALYSE

Landschap

Het plangebied bevindt zich in het stuwwallandschap. De stuwwal is niet overal in het landschap zichtbaar. Ten opzichte van Tjerkgaast manifesteert de stuwwal zich als een hogere, langgerekte zandkop in het open veenweide landschap.

Het lint Tjerkgaast loopt in noordoost-zuidwest richting. Aan het lint liggen erven met erfbeplanting die gericht staan op de weg Gaestdyk. De erven vormen hierdoor een zone in het landschap. Het dorp Tjerkgaast is groen en besloten van karakter. Het verduidelijkt het bebouwingslint Tjerkgaast in het landschap. Je ziet daardoor een duidelijk contrast met de beslotenheid en de open polders (afbeelding 10).

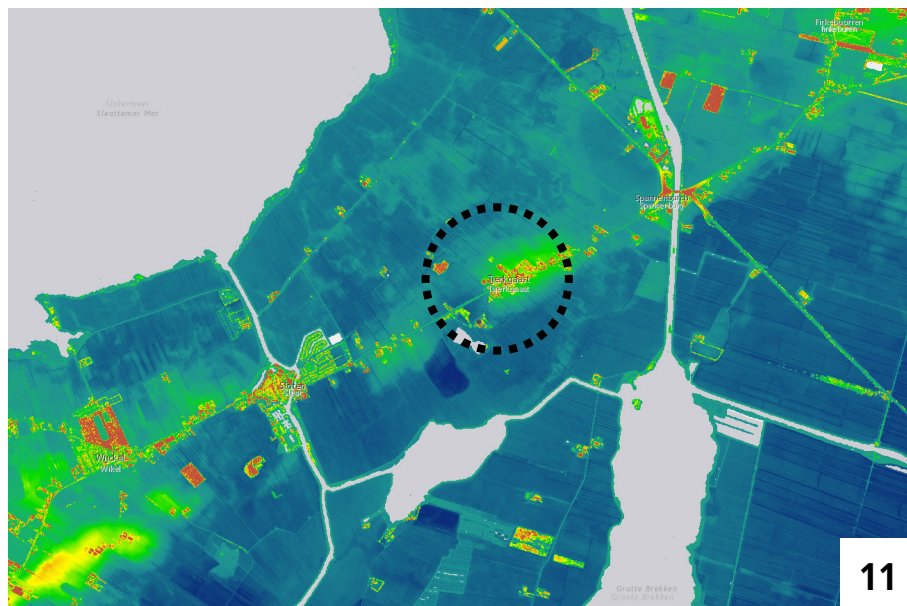
De meeste erven hebben aan beide zijdes van het perceel erfbeplanting. De achterkanten zijn voornamelijk open met zicht op het laagveengebied. De structuur van het gebied wordt bepaald door een opstreckende verkaveling in noordwest-zuidoost richting. De sloten geven deze structuur weer. Door de polder(s), sloten en weilanden wordt het veenweidegebied gekenmerkt door een grote mate van openheid. Vanaf Gaestdyk zijn verre doorzichten richting het open landschap (afbeelding 16 op blz. 13).

Hoogteligging

In het laaggelegen poldergebied met - 0,85 NAP valt het bebouwingslint Tjerkgaast op als hooggelegen structuur in het landschap. Het lint ligt ongeveer op + 2,17 NAP hoger dan het buitengebied (afbeelding 11).

Huidige situatie

Op het erf wordt er gewoond aan de noordwestzijde voor op het erf. Deze bestaande woning blijft behouden en is georiënteerd aan de weg. Achter de bestaande woning staat een stelpboerderij en in een latere periode aangebouwde stal. Aan de oostzijde van de bebouwing staat een klein gebouw, genaamd het koetshuis. Op het erf blijft alle bebouwing behouden.

10. Gebiedsanalyse 1:5000

(Bron: Bugelhajema).

11. Hoogtekaart (Bron: ahn.

arcgisonline.nl/ahnviewer).

12

13

14

15

12. Gaestdyk 30 (linkerzijde): vrijliggend erf, waarvan de perceelsgrenzen rondom beplant zijn. Op het voorerf staat een solitaire boom met aan de linkerkant een boomgaard (Bron: Google Maps).
13. Gaestdyk 30 (rechterzijde): vrijliggend erf, de voorzijde bestaat uit hekwerk, een solitaire boom en aan de linkerzijde parkeerplaatsen. (Bron: Google Maps).
14. Gaestdyk 48 vrijliggende erf, waarvan de zijdelingse perceelsgrenzen beplant zijn en aan de voorzijde staan solitaire bomen. (Bron: Google Maps).
15. Gaestdyk 58 vrijliggend erf, waarvan de zijdelingse perceelsgrenzen beplant zijn en begrensd met een haag. Aan de voorzijde staan twee solitaire bomen (Bron: Google Maps).
16. De grens van het besloten lint richting het open veenweidegebied vanaf Gaestdyk 58 (Bron: Google Maps).

De voorzijde is gericht naar de weg. Langs de erfgrens bevindt zich een haag en coniferen. De inrit is gelegen aan de weg Gaestdyk met een hekwerk. Het plangebied heeft aan weerszijden erfbeplanting met hoge bomen. De achterzijde is open en dient als een weiland.

Bebouwing

Aan het lint liggen compacte erven van historische stelpboerderijen met erfbeplanting (afbeeldingen 12 t/m 15). Het is vooral wonen binnen het groen. De woningen staan in de eerste zone langs de weg, de woonzone (voorerf/representatief deel) met erfbeplanting en solitaire bomen. Achter deze zone ligt (bij groter kavels en agrarische erven) de schuurzone (achtererf, meer functioneel deel) met voornamelijk een singel aan beide zijden van de percelen. Verder is de achterzone vooral open richting het veenweidelandschap.

Aan de Gaestdyk is vooral historische bebouwing aanwezig. Langs het lint zie je voornamelijk woningen, stelpboerderijen en koprompboerderijen staan.

Conlusie

De groene, besloten erven in het plangebied en de (half) openheid aan de achterzijde van de erven met doorzichten richting het laagveengebied is belangrijk voor behoud van het landschappelijk beeld. Belangrijk om dit contrast tussen open- en beslotenheid te behouden/te versterken.

LANDSCHAPPELIJKE INPASSING

SCHETSONTWERP VOOR TOETSINGSKADER

Indicatie beplantingskeuze: schets toetsings kader

De bodem in het plangebied bestaat uit zand en veen. Het sortiment beplanting moet hierop worden afgestemd.

1. Beplantingssingels rondom het erf en de parkeerplaats. Bomen worden gecombineerd met onderbeplanting. Beplanting aanbrengen in 3-5 rijen. De middelste rij bestaat uit bomen struiken. De buitenste rijen bestaan alleen uit struiken. De afstand tussen de rijen is 1 meter.
  - Bomen, plantafstand 8-12 meter, planten in onregelmatig verband, ten opzichte van de middellijn. Sortiment: 35% *Acer campestre* (veldesdoorn), 30% *Carpinus betulus* (haagbeuk), 35% *Betula pubescens* (ruwe berk).
  - Struiken, plantafstand circa 1 meter. Planten in onregelmatig verband, ten opzichte van de lijnen. Sortiment: 15% *Corylus avellana* (hazelaar), 20% *Amerlanchier Lamarckii* (krentenboompje), 20% *Crataegus monogyna* (eenstijlige meidoorn), 20% *Prunus spinosa* (sleedoorn), 10% *Euonymus europaeus* (kardinaalsmuts), 15% *Frangula alnus* (vuilboom)

5. LANDSCHAPPELIJKE INPASSING

De landschappelijke inpassing geldt voor het gehele voormalige agrarische bouwvlak. De aanwezige woning (aan de voorzijde) blijft in gebruik als woning. Het erf blijft verder intact. Het achterliggende deel wordt ingericht voor recreatieve doeleinden zoals een theetuin en een kampeerterrein.

Met dit ontwerp zal worden aangesloten bij het oorspronkelijke karakter van het gebied. Het verbeteren van het landschapsherstel en een nieuwe functie wonen zal een verbeterde toevoeging worden aan het bebouwingslint.

Uitgangspunten

De landschappelijke inpassing is zorgvuldig afgestemd op de karakteristieken van de omgeving/ het landschap. Om dit te bereiken zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- Het erf als groene cluster in het landschap behouden, door de groene randen aan weerszijden te herstellen, versterken en/of te vernieuwen;
- Huidige bebouwing handhaven/behouden;
- Huidige inrit behouden;
- Het beeld vanaf Gaestdyk niet aantasten;
- Het erf vormt een compact cluster passend bij het besloten bebouwingslint;
- Het realiseren van acht parkeerplaatsen op het erf;
- De bestaande gebouwen krijgen (gedeeltelijk) een nieuwe invulling. Een deel van de stelpboerderij wordt ingericht met drie béd & brochje-ruimtes (bed & breakfast) en het bijgebouw (koetshuis) wordt receptie. Het karakter van de gebouwen blijft behouden;
- Het karakteristieke uiterlijk van de stelpboerderij wordt niet aangetast;
- De nieuwe sanitair unit zal (tijdelijk) in lengterichting van de singel worden geplaatst;
- De oppervlakte van de camping bedraagt minimaal 5000 m2 met maximaal 15 kampeerplekken.

Erfinrichting

Het erf wordt opgedeeld in twee delen. De zonering is terug te zien in de erfinrichting. Representatief deel voor, meer functioneel/ landschappelijk deel achter het perceel (afbeelding 17).

De voorzijde krijgt een natuurlijke uitstraling met als functie wonen. Langs de oprit worden de huidige coniferen eruit gehaald. Langs de kavelgrens zal aan de voorzijde de bestaande haag aangevuld worden met een nieuwe (inheemse) haag. De watergang blijft verder behouden. Met deze groene middelen wordt er een representatief voorerf gecreëerd zonder aanwezige functies.

De achterzijde krijgt een functionele-, en landschappelijke uitstraling. Hier wordt het programma gesitueerd. Tussen de oprit en de singel is weinig ruimte vanwege het aflopende talud. Hierdoor worden langs de oprit twee ruime langspaarkeerplaatsen gerealiseerd. Het bestaande gebouw (het koetshuis) langs de oprit krijgt een nieuwe passende invulling en wordt waarschijnlijk in gebruik genomen als receptie voor de camping.

Op het erf worden nog zes parkeerplaatsen ingepast achter het receptiegebouw. De parkeerplaatsen op het achtererf worden uitgevoerd met halfverharding en

ingepast naast de singel. Hierdoor worden ze uit het zicht ontnomen.

De zuidwestzijde naast de stelpboerderij krijgt een landschappelijke uitstraling. Het veldje voor de béd & brochje-ruimtes in de stelpboerderij en de theetuin wordt ingezaaid met een bloem- en kruidenmengsel. De theetuin bevindt zich naast de béd en brochje-ruimtes en wordt gescheiden door middel van takkenrillen.

Achter de schuur wordt fietsparkeren gerealiseerd voor bezoekers/ (fiets) recreanten. Hierdoor krijgt het een passende plek naast de theethuin. De (tijdelijke) sanitair unit wordt geplaatst in het verlengde van de parkeerplaats. Hierdoor krijgt het een geschikte plek naast de camping.

De beplantingssingel rondom het erf wordt behouden en/of versterkt. De singel aan de noordoostzijde wordt verlengd tot aan de achterste grens van de camping. De singel aan de zuidwestzijde wordt ook deels verlengd. Hier wordt de singel meer onderbroken door open ruimten, waardoor ook doorzichten ontstaan naar het open landschap. Daarnaast word op deze manier de campers/tenten uit het zicht ontnomen vanuit het landschap en creëer je beschutting voor de kampeerplekken. Hierdoor wordt het contrast tussen het besloten erf en het open laagveengebied versterkt.

Aan de zuidoostkant blijft de camping open en wordt deze ingepast met een kruidenrijke akkerrand. Op deze manier wordt de campinggrens gemarkeerd en blijft het open veenweidegebied beleefbaar.

Conclusie

In dit ontwerp wordt een duidelijke zonering/programmering voorgesteld, wordt samenhang in het plangebied gecreëerd, en wordt een aantrekkelijke omgeving gerealiseerd waarin de natuurbeleving en de natuurwaarden worden versterkt.

LANDSCHAPPELIJKE INPASSING

GAESTDYK 51 TJERKGAAST | TOETSINGSKADER
P000593 | 16 mei 2022

Indicatie beplantingskeuze: schets toetsing kader

De bodem in het plangebied bestaat uit zand en veen. Het sortiment beplanting moet hierop worden afgestemd.

1. Beplantingssingels rondom het erf en de parkeerplaats. Bomen worden gecombineerd met onderbeplanting. Beplanting aanbrengen in 3-5 rijen. De middelste rij bestaat uit bomen struiken. De buitenste rijen bestaan alleen uit struiken. De afstand tussen de rijen is 1 meter.

- Bomen, plantafstand 8-12 meter, planten in onregelmatig verband, ten opzichte van de middellijn. Sortiment: 35% *Acer campestre* (veldeadoorn), 30% *Carpinus betulus* (haagbeuk), 35% *Betula pubescens* (ruwe berk).
- Struiken, plantafstand circa 1 meter. Planten in onregelmatig verband, ten opzichte van de lijnen. Sortiment: 15% *Corylus avellana* (hazelaar), 20% *Amerlanchier Lamarckii* (krentenboompje), 20% *Crataegus monogyna* (eenstijlige meidoorn), 20% *Prunus spinosa* (sleedoorn), 10% *Euonymus europaeus* (kardinaalsmuts), 15% *Frangula alnus* (vuilboom)

LANDSCHAPPELIJKE INPASSING

GAESTDYK 51 TJERKGAAST | TOEKOMSTSCENARIO
P000593 | 16 mei 2022

Indicatie beplantingskeuze: schets toekomstscenario

De bodem in het plangebied bestaat uit zand en veen. Het sortiment beplanting moet hierop worden afgestemd.

1. Beplantingssingels rondom het erf en de parkeerplaats. Bomen worden gecombineerd met onderbeplanting. Beplanting aanbrengen in 3-5 rijen. De middelste rij bestaat uit bomen struiken. De buitenste rijen bestaan alleen uit struiken. De afstand tussen de rijen is 1 meter.
  - Bomen, plantafstand 8-12 meter, planten in onregelmatig verband, ten opzichte van de middellijn. Sortiment: 35% *Acer campestre* (veldeadoorn), 30% *Carpinus betulus* (haagbeuk), 35% *Betula pubescens* (ruwe berk).
  - Struiken, plantafstand circa 1 meter. Planten in onregelmatig verband, ten opzichte van de lijnen. Sortiment: 15% *Corylus avellana* (hazelaar), 20% *Amerlanchier Lamarckii* (krentenboompje), 20% *Crataegus monogyna* (eenstijlige meidoorn), 20% *Prunus spinosa* (sleedoorn), 10% *Euonymus europaeus* (kardinaalsmuts), 15% *Frangula alnus* (vuilboom)
  - Sortiment sierboom voor het gebouw: *Tilia europaea* (linde) of *Quercus robur* (eik)
  - Sortiment op het achtererf: fruitbomen hoog- en laagstam (appel, peer, kers, pruim en walnoot)

COLOFON

Beeldkwaliteitskader

BügelHajema Adviseurs Leeuwarden
Adviseurs voor leefomgeving
en omgevingsrecht BNSP

Balthasar Bekkerwei 76
8914 BE Leeuwarden
058 215 25 15

info@bugelhajema.nl
www.bugelhajema.nl